

BİR DÜNYA SORUNU

Prof. Dr. Arif AKMAN

Yüzyılımızın özellikle ikinci yarısında dünya düşünürlerinin ve sosyologlarının üzerinde pek ciddi ve kuşkulu olarak durdukları bir konu vardır ki, bu konu bütün dünyayı ilgilendirmekte ve çare bulunması gereken birinci derecede bir dünya sorunu sayılmaktadır. Bu da, çok hızlı olan nüfus artışı sorunudur. Son zamanlarda bu hızlı nüfus artışına nüfus patlaması ve hatta bazı düşünürler tarafından nüfus bombası adı verilmiştir. Gerçekten dünya nüfusundaki artış, atom bombası savaşı kuşkusundan daha korkunç ve dünyayı kemirecek ve tedirgin edecek bir belâ olarak tanımlanmaktadır.

Konuyu daha iyi açmak ve kavramak için yaşadığımız yüzyıla gelinceye kadar dünya nüfusundaki artışın gidişini gözden geçirmek her halde yararlı olacaktır. Ehrlich'e göre (1) yapılan tahminlerde M.Ö. 6000 yılında dünya yüzünde topu topu 5 milyon insan yaşamakta idi. Dünyanın bu 5 milyon nüfusa gelmesi sürecinde, varolan nüfusun iki katına, yani 2,5 milyondan 5 milyona çıkması için 1 milyon yılın geçmesi gerekmiştir. Milâttan önceki bu 6000 yılından 8000 yıl sonra, yani 1650 yılında ise dünya nüfusu 500 milyon olmuştur. Buna göre de her geçen 1000 yılda dünya nüfusu ortalama bir kat artmıştır.

Baade ise (2), bu konuda daha ayrıntılı bilgi vermekte olup bu bilgiler çizelgede gösterilmiştir.

Bu rakamlara göre dünya nüfusunda her bir kat artış için İ.Ö. 7000 - 4500 arasında 2500 yıl gibi çok uzun bir sürenin geçmesi gerekmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi bundan sonraki dönemlerde süreler gitgide azalmış ve nihayet 1850 - 1950 arasındaki dönemde ancak 100 yıl gibi kısa bir sürenin geçmesi yetmiştir. 1950'den sonra ise süre çok daha kısalmış ve bundan sonra da sürenin daha da kısaldığı görülmüştür. Zira 1950 yılında dünya nüfusu 2,5 milyar iken, Birleşmiş Milletlerin ilgili kuruluşlarının hesaplarına göre 2000 yılında dünya nüfusu 6 - 7,5 milyara çıkmış olacaktır. Buna göre de dünya nüfusu 1950-2000 yılları arasında, yani 50 yıl içinde 3 kat artmış olacaktır !

Nitekim 1930 yılında 2 milyar olan dünya nüfusunun iki kata, yani 4 milyara çıkması için ancak 37 yıllık bir süre yetmiş bulunmaktadır. Düşünelim ki, dünya nüfusunun hemen hemen dörtte birine sahip bulunan Çin'in nüfusu tahminlere göre yılda 12 - 16 milyon artmaktadır !

Bugün artış hızıyla dünya nüfusu 300 yıl sonra 60 trilyona çıkmış bulunacak ve o zaman dünyaya yüzünün su ve kara alanları dahil, her metre-kareye 100 insan düşecektir (1) ! Hatta bir İngiliz

DÜNYA NÜFUSUNDAKİ ARTIŞIN GİDİŞİ

Zaman içinde	Artış	Geçen yıl
İ.Ö. 7000 - 4500	10 milyondan 20 milyona	2.500 yıl
İ.Ö. 4500 - 2500	20 milyondan 40 milyona	2.000 yıl
İ.Ö. 2500 - 1000	40 milyondan 80 milyona	1.500 yıl
İ.Ö. - İsa'nın Doğuşu	80 milyondan 160 milyona	1.000 yıl
İsa'nın Doğuşu - İ.S. 900	160 milyondan 320 milyona	900 yıl
900 - 1700	320 milyondan 600 milyona	800 yıl
1700 - 1850	600 milyondan 1.200 milyona	150 yıl
1850 - 1950	1.200 milyondan 2.500 milyona	100 yıl

fizikçisinin hesaplarına göre, dünya yüzünü kaplayan 2000 katlı binalarda insanlar için konutlar sağlamak olanağı bulunacak ve başı göklere de geçecek olan bu binalarda, üstteki 1000 kat araç, gereç, boru, elektrik, asansör, pazar vb. teknik gereksinimler için ayrılmış olacak ve geri kalan katlarda ise kişi başına 2 - 3 metrekairelik bir yer kalmış olacaktır. Bu durumu hayâllerde canlandırmak bile insanda hafakanlar yaratmaktadır !

durum böyle olunca da bilginler - öteki gezegenlerin insan yaşamına elverişli olmadığı gerçeğini unutsalar bile - güneş sistemindeki öteki dünyalara göç etmek çarelerini aramak hayâllerine kapılacaklardır. Bir varsayımla bu hayâller gerçekleşmiş olsa ve nüfus artış temposunda aynı hızın sürmesi halinde Venüs, Merkür, Mars vb. gezegenlerde insan yaşamı sağlanmış bulunsa dahi, bu da ancak 250 yıllık bir kazanç sağlanmış olacaktır. Ya bundan sonra ?

Bunun içindir ki düşünürlerin, bilgin ve sosyologların bu nüfus artışını neden dolayı bir nüfus patlaması, bir nüfus bombası olarak tanımlamalarını anlamak güç olmasa gerektir. Zira bugün dahi dünya nüfusunun 1/3 ü açtır ve 1/3 ü de yetersiz beslenmektedir. Bu itibarla dünya gıda üretim kaynaklarının genişletilmesine ve verimin artırılmasına çaba harcanması gereği ile birlikte, en geçerli yol ve çarenin bir nüfus plânlamasının daha etkili olarak da bir aile plânlamasının uygulanması olduğunda bilginler ve sosyologlar birleşmektedirler.

Dünya nüfus artışının çok olumsuz sonuçlar doğuran bir yönü de artışın daha çok, gelişmemiş ülkelerle, az gelişmiş ülkelerde olmasıdır. Bu yoksul ülkeler bugün dahi ne kendilerini besleyecek ve ne de iş alanı sağlayabilecek durumdadırlar ve nüfuslarının çoğunluğu sefalet içinde yaşamlarını sürdürmek talihsizliği içindedir. Bu ülkelerde nüfuslarının 2 katına çıkması, 20 - 35 yıl arasında bir zaman alacaktır. Bu ülkeler çoklukla LÂTİN Amerika, Afrika ve Asya memleketleri arasında olup örneğin Hindistan'da artış % 2,61, Tanzaniya'da ° 3, Suriye'de ° 3,21, Irak'ta % 3,38, Meksika'da ise % 3,43 dür (1). Yine hesaplara göre nüfusun 2 katına çıkması için Kenya'da 24, Nijerya'da 28, Endonezya'da 31, Filipinler'de 20, Brezilya'da 22, Korsika'da 20 ve hatta El Salvador'da 14 yıllık bir sürenin geçmesi yetecektir ! Bir ülke nüfusunun 2 katına çıkması işe, eğitim, konut, işalanı vb. sorunlar bir tarafa, yalnız beslenmek için üretimin de en az 2 katına çıkması zorunluğunu getirir.

Bu ülkelere karşılık zengin endüstri memleketlerinde durum başka olup bu ülkelerde nüfus artış oranı ya çok azdır, ya da hatta artış değil, azalma vardır. Örneğin Batı Almanya'da bir karı kocada artış 2 bile değil, ortalama 1,5 dur ve bunun içindir ki, çocuk zammını artırmak, konut

kredisi vermek vb. teşviklerle doğumu artırmak ve bunu hiç olmazsa 2 kişiye karşı 2,2 ye çıkarmak istenmektedir. Doğu Almanya'da da durum aynı olup doğumu özendirmek çarelerine başvurulmakta ve hatta çalışan anneler - ki orada çalışmayan kadın hemen hemen yok gibidir - doğum yaptıkları zaman 1 yıl ücretin % 75 ile izinli sayılmaktadırlar.

Öteki zengin memleketlerde nüfus artışı ise örneğin Lüksemburg'da % 0,08, Danimarka ve Belçika'da % 0,46, Fransa'da % 0,68, Birleşik Amerika'da % 0,95 dir. Cörtlüyor ki bu zengin ülkelerin hepsinde nüfus artış oranı çok düşük olup % 1 in altındadır. Kaldı ki bu ülkelerin ekonomik gücü, daha yüksek bir nüfus artışı karşısında dahi bir sorun yaratmayacak kadar kuvvetlidir.

Yurdumuza gelince; nüfus artışı bizde de yüksektir. % 2,5 - % 2,7 ve hatta % 3 diyenler de vardır. Şayet bu artış hızı bu ölçüde sürecek olursa, Türkiye'mizin nüfusu 25 yıl sonra, yani 2005 yıllarında 2 katına, yani 80 milyonun üstüne çıkmış bulunacaktır. 25 sene sonrayı bir tarafa bırakalım ve bugünkü durumu gözönünde tutalım. % 2,5 artışın bugün pratik anlamı şudur ki, karı - kocadan ibaret bir ailenin sofrasına her yıl fazladan ortalama 2,5 kişi ortak olmaktadır ve toplam olarak da sofralara yılda 1 milyon fazla kişi oturmaktadır ! Bu fazladan ortaklar da yıldan yıla artacaktır.

Köylerimizde 8 - 10 çocuklu aileler seyrek değildir. Televizyonda Uğur Dündar'ın Çarşamba Gecesi programlarından birinde bir babanın 28, bir ötekisinin de övünerek 42 çocuğu olduğunu söylediğini duyduk ve hatta bu baba çocuk sayısını 50 ye çıkarmak çabasında olduğunu da övünerek söylüyor ve bir taraftan da aileye ekmek dahi yetiştiremediğini ve komşuların giysi yardımlarıyla bir dereceye kadar çocuklarını giydirdiğini yakınlardan anlatıyordu.

Almanların bir atasözü vardır, der ki, baba olmak kolaydır, ama babalık yapmak güçtür. Nüfus artışı bakımından kesimler arasında farklar vardır. En çok nüfus patlaması kırsal ve yoksul kesimlerde olup büyük şehirlerle eğitim görmüş kesim arasında nüfus artışı kırsal kesimlere göre daha azdır. Eğitim bakımından okuyup yazma bilmeyenlerle ilk, orta ve yüksek eğitim görmüş kesimler arasında, eğitim derecesine göre büyük fark vardır. Eğitim düzeyi yükseldikçe bu kesimde nüfus artışı da daha bilinçli olmaktadır. Büyük şehirlerde eğitim görmüş kesim daha yoğun olduğu için buralarda bir çok aileler 1 - 3 çocukla yetinmektedirler.

Aydın sayabileceğimiz bazı kişi ve politikacılarımız bu memleketin 80 - 100 milyon insanı

barındırabileceğini yinelemekteler. Düşüncelerine saygı göstermekle birlikte kanımız şudur ki, doğuşu özendirmek memleket yararına bir davranış değildir. Bugün dahi eğitim, konut, iş alanı v.b. gibi sorunlar nedeniyle büyük güçlüklerle karşı karşıya bulunmaktayız. Büyük kalkınma çabası içinde bir yandan endüstri kurmak ve böylece yurttaşlara iş alanı sağlamak girişimini sürdürürken bir yandan da hem halkımızı beslemek, hem de dışsatımlarla döviz sağlamak için üretimi artırmak durumundayız. Eğitilmemiş, gereği gibi yaşama hazırlanmamış, iyi beslenmemiş büyük bir kitlenin memlekette ne denli çözülmesi güç sorunlar yaratacağını düşünmek gerekir.

Büyük şehirlerimizin çevresinde oluşan gecekondu çemberlerinin kırsal ve yoksul kesimlerdeki hızlı nüfus artışının bir sonucu olduğunu görmemizden gelemeyiz. Bu çemberler gitgide genişlediği gibi binlerce yurttaş işsizlik dolayısıyla yabancı memleketlerde nasiplerini aramak zorunda kalmaktadırlar.

Bu itibarla ülkemizde bir aile plânlamasına gitmek zorunluğudur. Özellikle kırsal kesimlerdeki aileleri, ancak ve bir ölçüde insan onuruna yaraşır bir yaşam sağlayabilecekleri kadar çocuk yapmak bilincine getirmek ve bunun yollarını göstermek çabasında olmalıyız. Aksi halde kendilerine ve yurda yarayacak bir kitle değil, memlekete yük olacak ve büyük sosyal sorunlar getirecek bir kitle yaratılmış olur.

Bütün öteki konuları bir tarafa bırakarak, yalnız beslenme sorununun bir yönünü göz önünde tutalım ve halkımızın beslenmesinde büyük payı olan buğday üretimini örnek alalım. Cumhuriyet kurulduğu sıralarda yurdumuzda dönüme alınan buğday ürünü miktarı ortalama 80 kilo idi. Şimdi, yani 55 yıl sonra bu genel ortalama 140 kiloya çıkmıştır. Şu halde buğday üretimimizi 55 yılda dönüme 80 kilo artırmış bulunmaktayız. Bu nüfus artışı ile 2000 yıllarında nüfusumuz 2 katına çıkacağına göre buğday ürünümüzü de en az 2 katına, yani yaklaşık 300 kiloya çıkarmak gerekecektir. Zira şimdi olduğu gibi bir miktar dışsatımı gözönünde bulundurmak zorundayız. 20 yıl içinde bunu gerçekleştirmek ise, pek kuşkuludur.

Bu münasebetle bir noktaya işaret etmek isterim. Çok kez yurdumuzun büyük bir tarım ülkesi olduğu söylenir. Kanıma göre bu yargıda bir abartma vardır. Kuşkusuz Türkiye büyük bir tarım alanına sahiptir ve son yıllarda da, mer'aların zararına olarak, geniş alanlar tahıl üretimine açılmıştır. Ancak bu yeni açılan sırt ve yamaç alanlarda bitki toprağı erozyonlarla sürüklenip gitmiş olup dolayısıyla verimsizdir.

Kaldı ki, Türkiye toprakları 7000 yıldan beri sömürülmekte olup boyuna alınmış ve karşılığında bir şey verilmemiş ve doğa düzeni de alabilmesine bozulmuştur. Bu itibarla yurdumuz örneğin Balkanlar kadar verimli değildir.

Aynı zamanda Çukurova, Ege ve bazı öteki ova kısımları dışında kalan bölgeler çok engebelidir. Verimi artırmakta su en büyük faktördür. Fakat bildiğimiz gibi yurdumuz geniş ölçüde kurak olup büyük bir kısmında yazın 4 - 5 ay yağmur düşmez. 1976 yazında Batı Avrupa kuraklığın ne olduğuna küçük ölçüde tanık oldu. Yalnız 1 ay yağmur yağmayınca ekinler, çayırılar kuruyor diye feryadı bastıladı.

Kuşkusuz su potansiyalımız geniştir, iyi bir sulama, gübreleme ile birlikte üretimi büyük ölçüde artırır, ama sulama için büyük yatırımlara ihtiyaç vardır ve endüstri kurma çabaları içinde sulamaya da büyük ödenekler ayırmak gerekir.

Bir noktayı daha belirtmek gerekir. Bir iki yıldan beri buğday, arpa dışsatımı yapmaktayız. Ancak bu yıllarda iklim koşullarının elverişli geçtiğini de gözden kaçırmamak gerekir. Zira yurdumuzda periyodik olarak kurak dönemler olur ve bu dönemler 3 yıl ve hatta bazan daha uzun sürebilir. Nitekim 1929 larda böyle bir kurak dönem olmuştur. Hatta 1880 lerde olan daha uzun bir kuraklık döneminde kıtlık dolayısıyla örneğin Çankırı, Kastamonu ve diğer illerden büyük göçler olmuştur. Şu da var ki, bütün kesimlerde halkımız gereği gibi beslenmiş olsa, şimdi olduğu gibi et v.b. gibi gıda maddeleri ve meyve dışsatımı değil, hatta bunları dışalımla sağlamak durumunda kalmış olurduk.

Özet olarak çabamız, ailelerimizin ve özellikle kırsal ve yoksul kesimlerde ailelerin ancak kendilerine ve hem de yurda yararlı vatandaşlar yetiştirebilecekleri kadar çocuk yapmaları bilincine varmalarını sağlamak olmalıdır. Kuşkusuz bu da kolay olmayacaktır ve her başlangıç güçtür. Ama bütün gayretimizle bunu sağlamaya niyetli olursak, güç de olsa başarmamız için bir neden olmasa gerektir.

- (1) Ehrlich, P. 1976. Nüfus Bombası (İngilizce The Population Bomb'dan, Çeviren: Dr. Nurullah İ. Tolon), Ayyıldız Matbaası, Ankara.
- (2) Bade, F. 1961. Der Wettlauf zum Jahre 2000. 3. Auflage, Gerhard Stalling Verlag, Hamburg.